

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ
TÉMATÁ

**Názory na umístění komponentů systému protiraketové obrany USA
na území České republiky**

(16/2008)

Darya Vakulenko

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH:

Závěrečná deklarace ze summitu NATO v Bukurešti, Rumunsko, 3.4. 2008.....	2
Závěrečná deklarace ze schůzky ministrů zahraničí členských států NATO, Brusel, Belgie, 2. - 3.12.2008	3
Postoj USA k rozmístění radaru v ČR.....	3
Postoj prezidenta G.Bushe.....	3
Postoj budoucího prezidenta B.Obamy:	3
Postoj Ruské federace k rozmístění amerického radaru v ČR.....	5
Postoje prezidenta Ruské federace	5
Pozice vlády, ministerstva zahraničních věcí a stálého zastoupení Ruska v NATO.....	6
Pozice politických stran.....	6
Názor opozice	7
Prameny	8

Tato práce sumarizuje hlavní argumenty vztahující se k plánu USA umístit komponenty systému protiraketové obrany na území České republiky a Polska. Předkládá názory institucí i jednotlivých politických představitelů tak, jak byly prezentovány v médiích nebo přímo těmito aktéry. Práce prezentované názory nehodnotí a neanalyzuje, jejím cílem je pouze připomenout postoje hlavních aktérů.

Závěrečná deklarace ze summitu NATO v Bukurešti, Rumunsko, 3. 4. 2008

Účastníci summitu schválili závěrečnou deklaraci, která se systému protiraketové obrany dotýká ve dvou bodech:

Bod č.37:

„Šíření zbraní hromadného ničení představuje rostoucí hrozbu pro alianční síly, území a obyvatelstvo.

Protiraketová obrana tvoří jednu ze součástí širší odpovědi k odvrácení této hrozby. Uznáváme proto významný přínos, jenž poskytne plánované umístění prostředků protiraketové obrany USA v Evropě k ochraně spojenců před balistickými raketami dlouhého doletu. Hledáme způsoby, jak propojit tuto kapacitu se současným aliančním úsilím v oblasti protiraketové obrany, a to tak, abychom zajistili jeho úplnou integraci do budoucí alianční architektury protiraketové obrany. Majíce na vědomí princip nedělitelnosti bezpečnosti spojenců a alianční solidaritu, uložili jsme Severoatlantické radě, aby pro kompetentní politické rozhodnutí na summitu v roce 2009 rozpracovala alternativy pro vybudování komplexní architektury protiraketové obrany, která rozšíří pokrytí na celé alianční území a obyvatelstvo, jinak nechráněné systémem USA.“

Bod č.38:

- Doporučujeme upevnit spolupráci v oblasti protiraketové obrany v rámci Rady NATO-Rusko.
- Tato spolupráce musí být průhledná a založená na vzájemné důvěře.
- NATO je připraveno hledat možná potenciální spojení mezi protiraketovými systémy USA, NATO a Ruské federace.

Závěrečná deklarace ze schůzky ministrů zahraničí členských států NATO, Brusel, Belgie, 2. - 3.12.2008

Účastníci summitu schválili závěrečnou deklaraci, která se systému protiraketové obrany dotýká v bodě č.32:

- Šíření balistických střel vytváří hrozbu členům NATO. Systém protiraketové obrany je součástí širší odpovědi na tuto hrozbu.
- Umístění protiraketových řízených střel ve střední Evropě pokryje celé území států členů NATO.
- NATO hledá způsob, jak propojit americkou iniciativu se současným aliančním úsilím v oblasti protiraketové obrany s cílem zajistit jeho úplnou integraci do budoucí alianční architektury protiraketové obrany.
- Aliance ocenila podpis bilaterálních dohod mezi USA s ČR a Polskem jakožto významný pokrok.
- Přípravuje se zpráva ministrů obrany, bude předložena na Summitu NATO v roce 2009, o všech relevantních technických možnostech vybudování protiraketové obrany NATO.
- NATO je připraveno hledat možná potenciální spojení mezi protiraketovými systémy USA, NATO a Ruské federace.

Postoj USA k rozmístění radaru v ČR

Postoj prezidenta G.Bushe

- Návrh na umístění protiraketové obrany v Evropě je součástí širšího programu nahrazení bipolárního systému, který se vytvořil v období studené války a vybudovat nový systém jaderného odstrašení pro 21. století.
- Šíření balistických řízených střel a s nimi spojené ohrožení rychle roste – koncem roku 2006 vzrostl počet států vlastnících balistické střely již na 25.
- Při pokračující zahraniční pomoci by mohl být Írán schopen vyvinout balistickou střelu, která by byla schopna zasáhnout Spojené státy a celé území Evropy již do roku 2015.
- Projekt americké protiraketové obrany bude chránit Evropu před napadením balistickými střelami z oblasti Středního východu.
- V žádném případě tento systém není namířen proti Rusku. USA uvítají kooperaci s Ruskou federací s cílem bránit Rusko, Evropu a Spojené státy. Návrh Ruska na využití základny v Ázerbájdžanu a jižním Rusku by mohl být zahrnut do celkového systému protiraketové obrany, což by vytvořilo bezprecedentní úroveň spolupráce mezi oběma státy.
- USA vnímá Českou republiku jako dlouhodobého strategického partnera.

Postoj budoucího prezidenta B.Obamy:

- Obama podpoří projekt protiraketové obrany, ale musí být zaručena účelnost projektu a jeho finanční efektivita. Jeho financování v žádném případě nesmí ohrozit jiné projekty systému národní bezpečnosti.
- Jedním z dlouhodobých cílů Obamy je posílit NATO, a to tak, že se bude snažit přimět spojence k větším investicím do kolektivní bezpečnosti.

Postoj ministerstva zahraničí (State Department) USA:

- Rozvoj prvků systému protiraketové obrany v Evropě umožní sdílet americké průzkumné prostředky a využít je ze strany NATO v systému obrany obyvatelstva a území před balistickými střelami všech kategorií a stupňů konstrukční vyspělosti.
- Protiraketový systém posílí kolektivní bezpečnost Severoatlantické aliance a transatlantickou jednotu. Tento systém bude integrální součástí všech budoucích projektů protiraketové obrany.
- Spojené státy americké garantují Rusku, že ho tento systém protiraketové obrany neohrozí. Pro tento účel využívají jak bilaterálních diplomatických jednání na úrovni ministerstev obrany, tak i mnohostranných jednání v rámci Rady NATO - Rusko.
- Žádný z prvků protiraketové obrany, který bude případně rozmístěn v Evropě, nebude namířen proti Rusku. Na základě Moskevské dohody¹ může Rusko vlastnit 1700 až 2200 strategických nukleárních hlavic. Bez ohledu na jakýkoliv obranný prvek by mohla ruská raketová vojska strategického určení snadno překonat omezený počet protiraketových střel umístěných v Evropě.

Postoj Kongresu - National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2009

Kongresem byl přijat zákon o rozpočtu na národní obranu pro fiskální rok 2009, který v **oddílech 231 a 332** vytváří finanční rámec na výstavbu základů proti raketám dlouhého doletu v Evropě. Kromě toho uvádí několik podmínek pro případnou dostupnost rozpočtových prostředků na tento projekt:

- a) vlády zemí, v nichž mají být rozmístěny prvky systému, definitivně schválí příslušné smlouvy;
 - b) ministr obrany předloží Kongresu - na základě zprávy ředitele útvaru pro operační testování a vyhodnocení – ujištění, že interceptory v průběhu úspěšných testů za realistických letových podmínek prokázaly vysokou pravděpodobnost operační účinnosti. Ministr obrany dále zadá vypracování nezávislého posudku tohoto systému, který do 90 dnů vyhodnotí sporné body (zákon uvádí pět témat), použitelné technologie a souvislosti (15 faktorů) případného přijetí systému protiraketové obrany.
- Návrh zákona byl schválen americkým Senátem 17.9. 2008 (ANO=88, NE=8) následně Sněmovnou Reprezentantů 24.9. 2008 (ANO=392, NE=39). Byl podepsán prezidentem G. W. Bushem 14.10. 2008.

Senátor Jeff Sessions (Republikán, stát Alabama), během diskuse v americkém Senátu 18.9. 2008 vyslovil názor, že negativní postoj Ruska vůči radaru je způsoben jeho přáním obnovit ruskou hegemonii nad bývalými sovětskými satelity.

Agentura raketové obrany

Je nezbytné, aby USA rozmístily systém protiraketové obrany, který by byl schopen ochránit nejen Spojené státy a jejich vojenské jednotky v misích, ale také spojence. Není-li Evropa v bezpečí, nejsou v bezpečí ani Spojené státy.

¹ Moskevská dohoda- Smlouva o omezení strategických útočních potenciálů (Strategic Offensive Reduction Treaty, SORT) je bilaterální smlouva mezi USA a Ruskou federací, podepsána 24.05.2002. Obě strany se dohodly na omezení svých jaderných arzenálů na 1700 až 2200 bojových hlavic v operačním rozmístění. Smlouva vstoupila v platnost v 1.6.2003 a vyprší 31.12.2012

- Informace, získané radarem v České republice se použijí k identifikaci a rozlišení bojových hlavic řízených střel od jejich ostatních částí a potenciálních klamných cílů a protiopatření.
- Hlavní ohrožení je ze strany Íránu a Severní Koreje snažících se vyvinout balistické střely středního doletu se stále větším dosahem, střely dlouhého doletu a pravděpodobně i mezikontinentální balistické řízené střely.
- Posláním evropské obrany proti řízeným střelám je zajistit obranu Evropy proti omezenému útoku balistických řízených střel středního a dlouhého doletu ze Středního východu.
- Šíření balistických řízených střel a s nimi spojené ohrožení rychle roste – koncem roku 2006 vzrostl počet států vlastnících balistické střely již na 25.
- Po ratifikaci smluv parlamenty hostitelských zemí by výstavba základny pro umístění protiraket a radaru mohla začít v roce 2009.

Proč Polsko a Česká republika?

- Protiraketové řízené střely na Aljašce a v Kalifornii nemohou zabezpečit obranu Evropy.
- Umístěním protiraketových řízených střel v Polsku a radiolokační stanice v České republice bude dosaženo nejvyšší možné efektivity protiraketové obrany Evropy a Spojených států amerických.
- Česká republika a Polsko mají pro obranu proti balistickým střelám dlouhého doletu na evropském kontinentu nejvhodnější polohu.

Postoj Ruské federace k rozmístění amerického radaru v ČR

Postoje Prezidenta Ruské federace

Bývalý prezident Vladimír Putin se k umístění radaru vyjádřil jednoznačně negativně.

Jeho hlavní argumenty jsou:

- Systém protiraketové obrany změní strategickou rovnováhu v Evropě.
- Dojde ke snížení úrovně bezpečnosti v Evropě.
- Mezinárodní bezpečnost bude destabilizována.
- Rusko se neztotožňuje s oficiálně prezentovaným odůvodněním budování protiraketového štítu ve střední Evropě, kterým je nebezpečí ze strany Íránu (Ruský názor je, že Írán takové rakety zatím nemá a aby je zkonstruoval potřebuje alespoň 4-5 let).
- Jediným cílem budování radarové stanice je kontrola ruského území až po pohoří Uralu a ruského raketového jaderného potenciálu.
- Je to hrozba národní bezpečnosti Ruska (tento americký projekt ohrozí ruský jaderný arzenál), a proto Rusko musí reagovat – neutralizovat hrozbu.
- Většina českého obyvatelstva je proti vybudování radarové základny na území ČR.
- Nejde pouze o protiraketovou obranu, ale o součást amerického systému jaderného vyzbrojení. Je to poprvé v dějinách, kdy na území střední Evropy budou přítomny systémy amerického jaderného strategického komplexu.

Rusko je zneklidněno plány NATO na budování vojenských základen v Bulharsku a Rumunsku a protiraketového štítu v Polsku a ČR. Podle Putina, je to důsledkem toho, že Rusko jednostranně zmenšuje svou vojenskou sílu a přítomnost v Evropě, když NATO obsazuje území střední a východní Evropy novými druhy vyzbrojení. Rusko nechce dál pokračovat v jednostranném odzbrojování a plnění dohod. Systém protiraketové obrany je podle Putina novým krokem v závodech ve zbrojení.

Současný Prezident Ruské federace Medveděv pokračuje v politice svého předchůdce.

- Nebezpečí ze strany Íránu je jen pouhou záminkou pro vytvoření systému protiraketové obrany na území Polska a České republiky.
- Rusko vyjadřuje obavy, že tento systém je zaměřen proti jeho bezpečnosti.
- Ve svém prvním projevu před Parlamentem Ruské federace prezident představil plán umístit ruský radar a rozmístit rakety na území Kaliningradu, aby neutralizovaly budoucí americký systém protiraketové obrany v Polsku a České republice.

Pozice vlády, ministerstva zahraničních věcí a stálého zastoupení Ruska v NATO

- Radar, který bude umístěn v České republice, není vytvořen pro sledování, ale pro vysílání protiraket. Proto je komponentem útočného a nikoliv obranného systému.
- Jde o silovou akci s cílem oslabit ruský jaderný potenciál odstrašení. Vláda se proto cítí zodpovědná přijmout odvetné akce, aby kompensovala tento faktor ve strategické rovnováze sil se Spojenými státy americkými.
- Protiruská rétorika ze strany českých diplomatů je důsledkem nepopulárnosti rozhodnutí vlády o radaru mezi českým obyvatelstvem.
- Pokud jsou hlavní hrozbou íránské rakety, ruská strana navrhuje společné budování protiraketové obrany.
- Bez hodnocení protiraketového systému na expertní úrovni je nemožné pochopit pravý účel amerického plánu.
- **Kdyby tento projekt byl opravdu zaměřen na ochranu spojenců v Evropě, tak nebyl realizován pouze pomocí bilaterálních dohod mezi Washingtonem-Varšavou, Washingtonem-Prahou a Washingtonem-Moskvou. NATO však není zapojeno.**
- Spolupráce ve sféře protiraketové obrany musí být doprovázená důvěrou mezi účastníky (Rusko a NATO), která je dnes vyčerpaná.
- Pro zmenšení vlivu radaru budou použity nikoliv diplomatické, ale vojenskotechnické metody.
- V lednu 2008 byl vyměněn stálý zástupce Ruska v NATO, stal se jím D. Rogozin. Jeho komentář byl, že česká vláda vyměnila bezpečnost svého národa za „novou hračku“ – „protivzdušnou obranu“.

Pozice politických stran

- Komunistická strana Ruské federace se vyjádřila proti rozmístění amerického protiraketového systému ve střední Evropě. Podle ruských komunistů je tento systém zaměřen proti Rusku, a raketová hrozba ze strany Íránu a Severní Koreje je výmysl. Hlavní příčinou je snaha USA kontrolovat vzdušný prostor Ruska, hlavně mezikontinentální rakety.
- Politická strana „Jednotné Rusko“ na své oficiální stránce citovala velitele armády RF generála Balujevského, který konstatoval, že toto rozhodnutí Spojených států je politické, nikoliv vojenské. Dále generál žádal českou vládu, aby rozhodnutí o protiraketové obraně bylo přijato až po prezidentských volbách v USA, **kvůli možným změnám názoru nové vlády na hrozby ze strany Íránu.**

Názor opozice

- Názor opozice je představen částečně v osobě G. Kasparova a také na jeho webové stránce. (<http://www.kasparov.ru>)
- Názor opozice na rozmístění radaru nebyl nikdy jednoznačně vyjádřen, ale články, které se zabývají tímto tématem, jsou a byly provázeny kritikou dnešní vlády Ruska a **důrazem** na to, že USA rozmístí systém protiraketové obrany bez ohledu na pozici vlády Ruska.
- Rovněž bylo poukázáno na možnou souvislost mezi podpisem smlouvy o umístění radaru mezi Českou republikou a Spojenými státy 8.7. 2008 a zmenšením objemu dodávek ropy a plynu ropovodem „Družba“ od 11.7. 2008.
- Názor Alexeje Arbatova, člena opoziční strany „Jabloko“ a ředitele Centra mezinárodní bezpečnosti Institutu mezinárodního hospodářství mezinárodních vztahů:
 - Rusko není znepokojeno radarem a raketami jako takovými, ale možností USA v budoucnu zvětšit svou přítomnost na území střední a východní Evropy.
 - Poukazuje na paralelu s rozšířením NATO: na počátku šlo o několik států a v dnešní době již existuje možnost zahrnout do těchto struktur Ukrajinu a Gruzii.
 - Rusko nesmí dopustit ani takto malou přítomnost amerického systému protiraketové obrany. „Všechno začne jedním radarem a deseti raketami, a skončí deseti radary a tisíci raketami.“
 - Poukazuje na fakt, že den po podepsání smlouvy o umístění radaru v Česku, kdy demonstrace odpůrců dosáhly vrcholu, Írán „jako na objednávku“ provedl zkoušku rakety „Šahab-3“ se zvýšeným doletem 2000 km.

Prameny

http://data.idnes.cz/soubory/na_projekty/A080728_M02_NQR_2008_2.PDF

<http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-049e.html>

<http://www.mda.mil/mdalink/html/thirdsite.html>

<http://www.state.gov/secretary/rm/2008/07/106758.htm> – návštěva C. Rise Prahy.

<http://www.state.gov/secretary/rm/2008/07/106766.htm> – návštěva C. Rise Prahy.

<http://www.barackobama.com/issues/defense/#restore-our-alliances>- stránka B. Obamy.

<http://www.whitehouse.gov/new/releases/2007/10/print/20071023-5.html>

<http://whitehouse.gov/news/releases/2008/02/print/20080227-2.html>- návštěva M.Topolánka USA.

http://sessions.senate.gov/public/index.cfm?FuseAction=LegislativeResources.FloorStatements&ContentRecord_id=7666b429-f2cb-0982-84bd-0684b4ce5cc6&Region_id=&Issue_id=

<http://www.blisty.cz/art/35128.html>

http://www7.nationalacademies.org/ocga/laws/PL110_417.asp#P1_69

<http://kremlin.ru/mainpage.shtml> – oficiální webová stránka Prezidenta RF :

http://kremlin.ru/appears/2007/05/31/1812_type63377type63380_132271.shtml

Prohlášení pro média a odpovědi na otázky po ukončení jednání s prezidentem Řecka.

[cit.28.10. 2008].

http://kremlin.ru/appears/2007/06/08/2309_type63377type63380type82634_133304.shtml

Tisková konference po ukončení schůzky hlav států a předsedy vlád G8.

[cit.28.10. 2008].

http://kremlin.ru/appears/2008/02/14/1327_type63380type82634_160108.shtml -

Každoroční velká tisková konference. [cit.31.10. 2008].

<http://kremlin.ru/text/appears/2007/04/125771.shtml> – Prohlášení pro media, závěr rusko-českých jednání, 27.04.2007, Moskva. [cit.16.10. 2008].

<http://kremlin.ru/text/news/2008/07/203712.shtml>. – Schůze prezidenta Ruska Medvedeva s prezidentem Spojených států Bushem v Japonsku, 7.07. 2008 [cit.31.10. 2008].

www.mid.ru – Ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace.

<http://natomission.ru/security/article/security/artnews/43/>, [cit.4.11. 2008].

<http://www.edinros.ru/news.html?id=122865> – oficiální stránka politické strany “Jednotné Rusko” [cit.23.10. 2008]

<http://www.kprf.ru> – oficiální stránka komunistické strany Ruska.

<http://www.kasparov.ru/material.php?id=487B5286C7B4F>

<http://www.rian.ru/politics/20080709/113582383.html>. [cit. 4.11. 2008]

<http://www.kasparov.ru/material.php?id=487B5286C7B4F> [cit. 14.10. 2008].

<http://www.vesti.ru/doc.html?id=193631&tid=59673> [cit.3.11. 2008]

http://kremlin.ru/appears/2008/11/05/1349_type63372type63374type63381type82634_208749.shtml – první projev prezidenta Medvedeva před Parlamentem Ruské federace. [cit. 6.11. 2008].

<http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-153e.html> –schůze ministrů zahraničí NATO, 2-3.12. 2008.